

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

א א מ"י פ"ו מהל' טהרה
הלכה י' סמג עשין מה
טוש"ע א"ח סי' תע"ח
סעף א':

ב ב מ"י שם טור ש"ע
א"ח סימן תעב סעף א':
ג ג מ"י פ"ו מהל' טהרה
הלכה ח סמג עשין מה
טוש"ע א"ח סימן תעב
סעף ב בהג"ה:
ד ד מ"י שם הלכה ז
טוש"ע א"ח שם סעף
יג':

ה ה מ"י שם פ"ו הלכה
י' ופ"ו מהלכות שבת
הל' ד ופ"ו מהל' י"ט הל'
נו סמג עשין מה' ולחין
עה טוש"ע א"ח סי' רמ"ט
סעף ז וסי' תקט"ו ס"א
בהג"ה:

מוסף תוספות

- א. ורודה לומר ערב פסח שכל שנה ושנה. מוס' ר"פ. ב. וכן פירש הקונטרס דלא גריסין ערבי אלא ערב. דדוקא גבי שבתות וירוש' שהן הרבה בשנה שייך למיתני ערבי אבל פסח שאינו אלא פעם אחת בשנה לא שייך למיתני ערבי וי"ט. ג. בער"פ שחל להיות בשבת שהיה עושה סעודה ג' במצה עשירה. מוס' הש"ס. ד. אלמא לא חיישין כד' יאכל מצה לתיאבון. מוס' ר"פ. ה. וד' מוס' פ"ח מחול אל הקדוש. שם. ו. ואין זה עיקר חידוש מנתי' אלא לא יאכל. מוס' ר"פ. ו. משום דענין אף לו כרים וכסתות אלא ספסל. שם. ח. ולא צריך התיבה קמ"ל. מוס' הש"ס. ט. ולא אלא יאכל עד שיסב דקתני קאי. מוס' שאנן. י. והם לא שנו אלא מיעוט. שם. יא. והוא נותן מכוונם לאחר שבייך לחון כוסם ולהכי יצאו דיתו כוס שלפניהם. שם. יב. ואפילו תינקות. שם. יג. ונבין' התם דאייתי באפיה דהנהגת ק' בימים טובים ניהא דוקט פסח משום דקאי בפסח. מוס' דילמא

(תוספות אחרים מערבי פסחים נמצאים בספר רב מרדכי) **ערב פסחים.** אי גרסינן ערבי נחא^א ואי גרסינן ערב ב^בה"ק ערב ששוחטין בו (ג) פסחים א"י ערב פסח ראשון ושני: **לא יאכל אדם.** פירוש אפילו התפלל ומשום מנה

כדאמרין בגמ' דכלל התפלל תפלת מנחה אפילו בשאר ימות השנה אסור דמתנן בפ"ק דשבת (ד' ט'): וא"ת ומה לא יאכל אי מנה אפילו קודם נמי אסור כדאמרין בירושלמי כל האוכל מנה בערב הפסח כאילו זועל ארוסתו בזית חמיו ואי זמיני תרגימא הא אמר בגמרא (ד' ק): אכל מטבל הוא זמיני תרגימא וי"ל דאיידי בזמנה עשירה דלא אסר בירושלמי אלא בזמנה הראויה לנאכל בה חובתו ואוכלה קודם זמנה אכל מנה עשירה שריא וכן היה נוהג ר"מ^א:

סמוך למנחה לא יאכל. ואם תאמר והא אמר בכל שעה (לעיל ד' מ). צניקות של נכרים ממלא אדם כריסו מהם וצלבד שיאכל כות מנה באחרונה^א והכא אסר לאכול אפי' מצעוד יוס וי"ל דבאותה הסעודה אדם נזהר ואינו אוכל כל שזעו כד' שיאכל מנה לתיאבון אכל מצעוד יוס אף אדם נזהר ואוכל כל שזעו וצבר שעד הלילה יתאוה ואדרבה יהיה שזע יומר כי יצטרך המאכל דזעויה והא דדייק רבא לקמן (ד' ק): דחמרא גריד דאי אמרת מיסעד סעיד צין הכוסות הללו אמאי ישתה אף על גב דבאותה סעודה נזהר מלאכול שזעו (ו) אכל בשמיה אי אפשר להזהר א"י

מצינ' ראשון לשני דאיכא אגדתא והלל דייק דמי לטעודה אחרת: **עד שתחשך.** מקשי' אמאי איצטרך עד שתחשך פשיטא ועוד דבגמרא גבי שבתות וימים טובים לא קתני ליה ואומר הריי מקורבני^א דגבי מנה דדוקא בעינן עד שתחשך דכתיב בתוספתא^א הפסח ומנה ומרור מנותן משתחשך וטעמא משום דכתיב (שמות יב) ואכלו את הבשר בצילה הזה ומנה ומרור איתקשו לפסח אכל סעודת שבת וימים טובים מני' אכלי להו מצעוד יוס כדאמר בפרק תפלת השחר (ברכות דף ק: ב) מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קידוש היום מצעוד יוס^א ואומר מהר' יחאל דכי פריך בגמרא מאי איריא ערבי פסחים כו' לא מני' לשנויי דנקט ערבי פסחים משום דזעי למיתני עד שתחשך דכבר אשמעינן בריהו מקומן (נכח' ד' ו'): דקתני הפסח אינו נאכל אלא בצילה^א והכא אגב אורחיה תנייה בקוטר ורבינו יהודה מירך אפילו אי בעינן גבי שבתות וימים טובים עד שתחשך הכא איצטרך למיתני דאתא לאשמועינן דאע"ג דשחיטת פסחים מצעוד יוס אינו נאכל מצעוד יוס כשאר קדשים וכן יש בירושלמי בריש פירקין תני ערב שבת מן המנחה ולמעלה לא יטעום כלום עד שתחשך: **ואפ"י עני שבישראל לא יאכל עד שיסב.** דסלקא דעתך דהסביב עני לא חשיבא הקיצה דאין לו על מה להסב^א

ואין זה דרך חירות^ב ויש מפרשים דאלעיל קאי עד שתחשך ואפילו עני שבישראל פירוש אפי' עני שלא אכל כמה ימים לא יאכל עד שתחשך^ב: **לא יפחתו לו יחיד וליכא למימר דיפחתו אד' כוסות קאי דאם כן הוה ליה למיתני ארבע כוסות בלא מ"ס והא דקאמר מן התמחו לא ימנע מלקבל כדי לקיים ארבע כוסות. וארבע כוסות פירש רשב"ם כנגד ארבעה לשוני גאולה וכן יש בירושלמי:** **לא יפחתו לו מארבע כוסות.** ממוך הלשון משמע קת שאין נותנין לבניו ולבני ביתו כי אם לעצמו והוא מוציא את כולם בשלו וסבא הוא דמאי שנה ארבע כוסות מקידוש דכל השנה שאחד מוציא את כולם ומיהו גם בקידוש שמה היה לכל אחד כוס כדמשמע לקמן (דף ק). גבי חויה לההוא סבא דגחין ושתי אכל בפרק בכל מערבין (עירובין דף מ: ב) גבי זמן משמע קת שלא היה לכל אחד כוסו ועוד דאמר בגמרא (לקמן דף ק: ב) השקה מהן לבניו ולבני ביתו יאל והוא דשתי רובא דכסא משמע דהם ילאו בשמיעה דהא בעינן רובא דכסא 'ועוד דמשמע דלכתחלה אין רגילות להשקותם מיהו יש לדחות בשיש להם כוס לעצמם^א אי נמי בצניו ובני ביתו קטנים מייירי שלא הגיעו לחיוב^ב ואין אשתו בכלל ומיהו בגמרא משמע שאין כל אחד ארבע כוסות דקתני (שם) הכל חייבין בארבע כוסות אחד אחד ואחד תינוקות אמר רבי יהודה מה תועלת לתינוקות ביין משמע דלתנא קמא כריך כוס אף לתינוקות ויש לדחות דחייבין לשמוע ברכת ארבע כוסות קאמר^א ומשום חינוך ונראה להחמיר ולהצריך ארבע כוסות לכל אחד והחמירי כריך ליהר שלא יהא כוסם פגום דאמר בגמרא (לקמן ד' ק: ב) טעמו פגמו: **מאי איריא ערבי פסחים.** ואם תאמר אמאי לא משני דתנא בפסח קאי כדמשני בפרק כל שעה (לעיל ד' ג). גבי פת עצה ויש לומר משום דבפסח קאי אין לו להניח ערבי שבתות דמדיירי בכל שזעו^א אי נמי הכא דאיכא למיתני ולמימר דדוקא נקט ערב פסח משום חיובה דמנה לא הוה ליה למיתני ערב פסח וכן בריש מקום שנהגו (לעיל ד' ג): איכא למיתני דדוקא בערב הפסח אסור לעשות מלאכה משום קרבן^ב: **מן המנחה ועד שעתא דלאו דוקא אלא הוה הדין סמוך למנחה:** דילמא

ערב פסחים סמוך למנחה. קודם למנחה מעט: **לא יאכל כדי שיאכל מנה של מנה לתיאבון משום הידור מנה: ואפילו עני שבישראל לא יאכל.** צלילי פסחים עד שיסב כדרך בני חורין (א) וזכר לחירות צמטה ועל השלחן: **ארבע כוסות.** כנגד ארבעה לשוני גאולה האמורים בגלות מצרים והואלמתי

ערב פסחים (א) סמוך למנחה לא יאכל אדם בעד שתחשך ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ואלא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחו: **גב' מאי איריא ערבי פסחים אפי' ערבי שבתות וימים טובים נמו דתניא לא יאכל אדם בערבי שבתות וימים טובים מן המנחה ולמעלה כדי שיכנסם לשבת כשהוא תאוה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר האוכל והולך עד שתחשך אמר רב הונא לא צריכא אלא לר' יוסי דאמר אוכל והולך עד שתחשך בערב הפסח משום חיובא דמצה מודה רב פפא אמר אפילו תימא רבי יהודה התם בערבי שבתות וימים טובים מן המנחה ולמעלה הוא דאסיר סמוך למנחה שרי אבל בערב הפסח אפילו סמוך למנחה גמי אסור ובערב שבת סמוך למנחה שרי והתניא לא יאכל אדם בערב שבת וימים טובים מתשע שעות ולמעלה כדי שיכנסם לשבת כשהוא תאוה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך אמר מר זוטרא^ב מאן לימא לן דמתרצתא היא דילמא**

ואפילו עני שבישראל לא יאכל. צלילי פסחים עד שיסב כדרך בני חורין צמטה ועל השלחן זכר לחירות: **ארבע כוסות.** כנגד ארבעה לשוני גאולה האמורים בגלות מצרים והואלמתי וגאלמתי ואלקחתי אתכם צפרשת ואראם: **ואפי' מתפרנס מתמחו של דקה דהיינו עני שבעניים דתנן במסכת פאה (פ"ח מ"ו) מי שיש לו מזון צ' סעודות לא יטול מן התמחו: **גב' כשהוא פאה.** ולא תבא סעודת שבת על השזע: **לא צריכא.** דקתני ערב פסחים לא יאכל עד שתחשך אלא לרבי יוסי דאמר הולך ואוכל עד שתחשך: **אפילו סימא.** מתני' נמי ערבי פסחים לרבינו סמוך למנחה: **מחשע שעות.** היינו סמוך למנחה: משצמח**

פירוש רבינו שמואל תלמיד רש"י ז"ל
ערבי פסחים סמוך למנחה. מנחה קטנה. קודם למנחה מעט חזי שעה בתחלת שעה עשירית דתנן (לעיל דף ק: ב). תמיד נשחט בשמנה ומחלה וקרב דתשעה ומחלה נמצאת מנחה קטנה צב' ומחלה וסמוך ליה היינו חזי שעה קודם צדוף שעה תשיעית ותחלת שעה עשירית: **לא יאכל אדם כו'.** כדי שיאכל מנה של מנה לתיאבון משום הידור מנה: **ואפילו עני שבישראל לא יאכל.** צלילי פסחים עד שיסב כדרך בני חורין צמטה ועל השלחן זכר לחירות: **ואלא יפחתו לו.** גבאי דקה המפרנסין את העניים כדמתן (פאה פ"ח מ"ו) אין פוחתין לעני העובר ממקום כו' אלמא לישגא דלא יפחתו אגבאי דקה קאי והוא הדין נמי אם לא יתנו לו שצריך שיחזר בכל כמו אחריו אלא אורחא דמיתלח נקט שרגילין ליתן לו ארבע כוסות וסדרן מפורש לפנינו. ומצינו בצ"ר (פ' פח) רב הונא בשם רבי אבהו אמר כנגד ארבע לשוני גאולה האמורין בגלות מצרים והואלמתי וגאלמתי ולקחתי והללתי צפ' ואראם: **ואפילו.** הוא מתפרנס מתמחו של דקה דהיינו עני שבעניים דתנן במסכת פאה (פ"ח מ"ו) מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחו אפילו הכי אם לא נתנו לו גבאי דקה ימכור את מלאכו או ליה או ישכיר את עצמו בצביל יין לארבע כוסות: **גב' אפילו ערבי שבתות כו'.** אליבא דרבי יהודה כדי שיהא קידוש וסעודת שבת חביב עלינו: **משום חיובה דמצה.** שלא תהא נאלכת על השזע וחיובה דמנה לילה הראשון חובה דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות: הכי גרסינן אפילו סימא רבי יהודה **הסם מן המנחה ולמעלה כו'.** במילתיה דר' יהודה קתני מן המנחה ולמעלה ובמיתנין תנן סמוך למנחה: **מחשע שעות ולמעלה.** היינו חזי שעה סמוך למנחה: דילמא

וכן לא יפחתו וכן נראה מדלא קתני לא יפחתו ל' יחיד וליכא למימר דיפחתו אד' כוסות קאי דאם כן הוה ליה למיתני ארבע כוסות בלא מ"ס והא דקאמר מן התמחו לא ימנע מלקבל כדי לקיים ארבע כוסות. וארבע כוסות פירש רשב"ם כנגד ארבעה לשוני גאולה וכן יש בירושלמי: **לא יפחתו לו מארבע כוסות.** ממוך הלשון משמע קת שאין נותנין לבניו ולבני ביתו כי אם לעצמו והוא מוציא את כולם בשלו וסבא הוא דמאי שנה ארבע כוסות מקידוש דכל השנה שאחד מוציא את כולם ומיהו גם בקידוש שמה היה לכל אחד כוס כדמשמע לקמן (דף ק). גבי חויה לההוא סבא דגחין ושתי אכל בפרק בכל מערבין (עירובין דף מ: ב) גבי זמן משמע קת שלא היה לכל אחד כוסו ועוד דאמר בגמרא (לקמן דף ק: ב) השקה מהן לבניו ולבני ביתו יאל והוא דשתי רובא דכסא משמע דהם ילאו בשמיעה דהא בעינן רובא דכסא 'ועוד דמשמע דלכתחלה אין רגילות להשקותם מיהו יש לדחות בשיש להם כוס לעצמם^א אי נמי בצניו ובני ביתו קטנים מייירי שלא הגיעו לחיוב^ב ואין אשתו בכלל ומיהו בגמרא משמע שאין כל אחד ארבע כוסות דקתני (שם) הכל חייבין בארבע כוסות אחד אחד ואחד תינוקות אמר רבי יהודה מה תועלת לתינוקות ביין משמע דלתנא קמא כריך כוס אף לתינוקות ויש לדחות דחייבין לשמוע ברכת ארבע כוסות קאמר^א ומשום חינוך ונראה להחמיר ולהצריך ארבע כוסות לכל אחד והחמירי כריך ליהר שלא יהא כוסם פגום דאמר בגמרא (לקמן ד' ק: ב) טעמו פגמו: **מאי איריא ערבי פסחים.** ואם תאמר אמאי לא משני דתנא בפסח קאי כדמשני בפרק כל שעה (לעיל ד' ג). גבי פת עצה ויש לומר משום דבפסח קאי אין לו להניח ערבי שבתות דמדיירי בכל שזעו^א אי נמי הכא דאיכא למיתני ולמימר דדוקא נקט ערב פסח משום חיובה דמנה לא הוה ליה למיתני ערב פסח וכן בריש מקום שנהגו (לעיל ד' ג): איכא למיתני דדוקא בערב הפסח אסור לעשות מלאכה משום קרבן^ב: **מן המנחה ועד שעתא דלאו דוקא אלא הוה הדין סמוך למנחה:** דילמא

(א) ע"י מוספות לקמן קו. ד"ה סמוך. (ב) [שבת קפ"א:]. (ג) [שמות ו]. (ד) צ"ל צלילי. (ה) [שמות ו]. (ו) [פ"ב הע"ו]. (ז) [שם] ל' ע"י מוס' לעיל. ל' ד"ה תנא.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואפילו עני וכו' בני חורין במנחה ועל השלחן זכר לחירות וכו' ה"ק ערב ששוחטין בו הרבה פסחים: (א) ד"ה סמוך וכו' מלאכול שזעו בשמיה כלי' ומינת אכל מנחת: (ז) ד"ה לא יפחתו פ"י רש"י וכו' וגרס. י"ב פ"י השתא דרישא קאי על ענינו שלא יאכל עד שתחשך ועד שיסב והסיפא קאי אגבאי דקה לא גרסינן ולא יפחתו אלא לא בלא וי"ו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא יפחתו וכו' ואין אשתו בכלל. ע"י כנסת גד. מ"ה והמנח:

רבינו הגנאל

ערב פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך וכו'. ואמרין מאי איריא ערב פסחים אפילו ערבי שבתות וערבי ימים טובים. דתניא לא יאכל אדם בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כדי שיכנס לשבת כשהוא תאב דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך. ועוד תניא לא יאכל אדם בערבי שבתות ובערבי ימים טובים דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך.

(א) שנת ק: וט"ז;
(ב) תוספתא דברכות
רפ"ה, א (לעיל ט"ז);
(ד) ע"ב;

תורה אור השלם

1. והפולק שב מגנת
הביתן אל בית משתה
היון והמן נפל על המטה
אשר אסתר עליה ויאמר
הפולק והגם לכבוש את
המלכה עמי בבית הדבר
קצא מפי הפולק ופני והמן
הפה: אסתר ו ה

הגהות הב"ה

(א) רשב"ם ד"ה מפסיקין
וכי עד שמתקן ל"י יהודה
כ"ל וזכית אפילו נמתק:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה פבל. ודייק
מדאיירין אין מפסיקין
וכי דבע"ש שרי ר"י אפי'
להתחיל. קשה לי הא
ר"י אמר דאין מפסיקין
אפי' אחר שמתקן להחמיל
אמר קודם קידוש דמ"מ
אין מפסיקין ו"ע:

מוסף תוספות

א. אפי' כר' יהודה. מוס'
שאלן. ב. כל שכן דאין
מפסיקין. מוס' ר"פ.
ג. גבי אין הלכה לא כר'
יהודה ולא כר' יוסי. מוס'
שאלן. ד. אחרת. שם.
ה. ולשם פסח. שם.
ו. וקשה דלכאורה משמע
בשמעתין דשני מחלוקות
הם, דפליגי בהתחלה
ופליגי בהפסקה. מוס'
ר"פ. ז. כרבוי רבינו
יחיאל. שם. ח. כ"א.
כלומר כיון שאהא כרוב.
שם.

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

ק.

עין משפט
נר מצוה

א ו מ"י פכ"ע ומלכות
שנת הלכה יב סגנו
עשין כט טו"ש"ע א"ח
סמן רעא סעף ד:

רבינו חננאל

ושקלין וטריין ואוקמה
רב הונא למתני כרבי יוסי,
ובערב הפסח משום חיובא
דמצא אסיר למיכל מן
המנחה ולמעלה, ומודה
ליה לרבי יהודה בערב
הפסח. והא דאמר ר'
יהונן הלכה כרבי יהודה
בערב הפסח והלכה כרבי
יוסי בערבי שבתות ובערבי
ימים טובים. אוקימנה
להפסקה, דהניא מפסיקין
לשבת, ועוקרין את השלחן
ומקדישן ומברכין ברכת
המוזן. דברי רבי יהודה.
רבי יוסי אומר אין
מפסיקין, אלא גומרין
סעודתן ומברכין ברכת
המוזן ואחר כך מקדישין.
ומועשה ברבן גמליאל ור'
יוסי ור' יהודה שהיו
מסובין בעכו וכו' עד לא
זוו משם עד שקבעו הלכה
כרבי יוסי. אמר רב יהודה
אמר שמואל אין הלכה לא
כרבי יהודה ולא כרבי יוסי
אלא פורס מפה ומקדש.

משבשתא היא. והכי איבעי ליה למיתני מט' שעות ומחלה ואילן: **וקא הנה קמיה.** להך מתניתא הכי מט' שעות ולמעלה אלמא מתרבתא היא: **אלא מהוורתא כרז הונא.** ומן המנחה דקתני מתניתא קמיימא סמוך למנחה קאמר: **הלכה מכלל דפליגי להפסקה.** הא דא"ר ירמיה הלכ' כר' יהודה בערב הפסח דמשמע

דפליגי נמי רבי יוסי בערב הפסח להפסקה הוא דפליגי דאם התחיל לאכול אף בערב הפסח אינו מפסיק אבל להתחיל מודה ר' יוסי דאסור ומתניתין בהתחלה לרבי יוסי אינטרין דקמשמע לן דמודה רבי יוסי בערב הפסח דאין מתחילין: **דפניא.** דהפסקה נמי פליגי: **אין הלכה כרבי יהודה.** דלומר מפסיקין דמשמע עקירת שולחן: **ולא כרבי יוסי.** דלומר אין מפסיקין כלל: **אלא פורס מפה.** על השולחן ומקדש היום וחזור ואוכל:

רשב"ם

דילמא משבשתא היא. דה"ל למיתני מט' שעות ומחלה ולמעלה א"ג מן המנחה ולמעלה כדתיבא דהיא קמיימא: **אמר מרימר.** לאו משבשתא היא: **אלא קשיא.** הך ברייתא כתיבתא דקתני מט' ולמעלה אלמא סמוך למנחה נמי קאמר רבי יהודה בערבי שבתות ויו"ט וליכא לאוקומי השתא מתניתין כרבי יהודה דמאי שגא ערבי פסחים דנקט כהו סמוך למנחה ערבי משבתות ויו"ט: **אלא מהוורתא כרז הונא.** דלרבי יוסי אינטרין ומן המנחה דקתני הך ברייתא סמוך למנחה קאמר: **מכלל דפליגי רבי יוסי בפרווייהו.** אפי' בערב הפסח והכי מוקי למתני כר' יוסי: **מכלל דפליגי להפסקה.** הא דא"ר

ירמיה הלכה כרבי יהודה בערב הפסח דמשמע דפליגי נמי רבי יוסי בע"פ להפסקה הוא דפליגי דאי התחיל לאכול אף בע"פ אינו מפסיק אבל להתחיל מודה ר' יוסי דאסור ומתני' בהתחלה ולר' יוסי אינטרין דקמ"ל דמודה ר' יוסי בערב הפסח דאין מתחילין: **דפניא.** דהפסקה נמי פליגי: **מפסיקין לשבתות.** אם התחיל סעודה בהיתר קודם המנחה והיה אוכל והולך עד שמתקן (א) אפי' לר' יהודה מפסיק סעודתו מיד כשישך ומקדש היום: **וקדש עליהו.** שהשך: ה"ג בתוספתא דברכות **אמר לו רבן גמליאל לר' יוסי בר' ר'און שנפסיק וניחוש לדברי יהודה חזינו אמר לו כלל יום אהם מהכז דבריי לפני יהודה ועכשיו אהם מהכז דברי יהודה בני הגם לכבד עמי צנים אמר לו א"כ לא נפסיק שמה יראו כו':** כרבי. כך קראו רשב"ג לר' יוסי בר הלפתא כלומר גדול הדור: **הגם לכבד.** כלומר פני אהם מציישני: **אמר לו רשב"ג א"כ לא נפסיק כו'.** שמעינן מהכא דבערבי פסחים אסור לאכול מסוף ט' שעות ולמעלה כסתם מתני' אבל בערבי שבתות ויו"ט מותר לאכול מן המנחה ולמעלה דהא סתם לן תנא דמתני' כרבי יוסי מדנקט ערבי פסחים מכלל דשאר י"ט שרי וק"ל נמי (עירובין ד' מו:) הלכה כר' יוסי מחזירו דר' יוסי אפי' להתחיל ולאכול אחר ט' שרי בהדיא לקמן [ע"ז] בשמעתין דלומר אלמא הא דתיבא ושוין שמתחילין אימת אי בע"ש הא פליגי ר' יהודה ומיהו לענין הפסקה אין הלכה כר' יוסי בערבי פסחים אלמא כר' יהודה שאם התחיל לאכול קודם ט' ונמשך אכילתו עד שחשיכה צריך לעקור את השולחן מיד כשישך ולהחזירו לשם פסח ושבתות וכו"ט לא יפסיק אלמא פורס מפה ומקדש ואח"כ גומר סעודתו: **לא כר' יהודה.** דלומר מפסיקין דמשמע עקירת שולחן: **ולא כר' יוסי.** דלומר א"כ להפסיק כלל אלמא יגמור סעודתו אפי' משחשיכה ויצרכו בהמ"ו ואח"כ מציא לו כוס שני לקידוש היום כדתיבא לקמן בשמעתין אלמא פורס מפה על המאכל כדון כל שבתות השנה שהציאו להם על השולחן קודם קידוש כדתיבא לקמן (א) אינמסוס סילוק פתורא ואח"כ אומר קידוש היום על הכוס וחזור ואוכל וגומר סעודתו. ונראה דעייני דס"ל לשמואל דהלכה כרבי יוסי כדקתני בצרייתא שקבעו הלכה כמותו אלמא שגא להחמיר על עצמו קצת שלא יגמור סעודתו ויקדש אח"כ אלמא יקדש מחלה ואח"כ יגמור סעודתו דאלת"ה שמואל דאמ' כמאן דהא בריית' דקתני פורס מפה ומקדש לא קאי להפסקת אכיל' כלל אלמא צדא לקדש עתה ולאכול שבת כדתיבא מיידי:

דילמא משבשתא היא. וברייתא קמיימא דקתני מן המנחה ולמעלה היא עיקר משום דלדידיה איתא מתני' ככולי עלמא א: **ה"ג והאמר ר' ירמיה א"ר יוחנן ואיתימא רבי אבהו א"ר יוסי בר ר' חנינא.** ולא גרס רבי יוחנן א"ר אבהו דרבי אבהו תלמידיה דר' יוחנן הוא: **מכלל דפליגי בהפסקה כדתיבא.**

דילמא משבשתא היא א"ל מרימר ואיתימא רב יימר **אנא איקלעי לפירקיה דרב פנחס בריה דרב אמי וקם תנא ותני קמיה וקיבלה מיניה אי הכי קשיא אלא מהוורתא כרז הונא ולרב הונא מי גיחא והאמר רבי ירמיה א"ר יוחנן ואיתימא א"ר אבהו א"ר יוסי בר רבי חנינא הלכה כר' יהודה בערב הפסח והלכה כר' יוסי בע"ש הלכה כר' יהודה בערב הפסח מכלל דפליגי רבי יוסי בתריויהו לא הלכה מכלל דפליגי בהפסקה דתיבא (ב) מפסיקין לשבתות דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אין מפסיקין ומועשה ברשב"ג**

[ורבי יהודה] ורבי יוסי שהיו מסובין בעכו וקדש עליהם היום א"ל רשב"ג לרבי יוסי ברבי רצונך נפסיק וניחוש לדברי יהודה חזינו אמר לו בכל יום ויום אתה מחבב דבריי לפני רבי יהודה ועכשיו אתה מחבב דברי רבי יהודה בפני י' הגם לכבוש את המלכה עמי בבית א"ל א"כ לא נפסיק שמה יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות אמרו לא זוו משם עד שקבעו הלכה כר' יוסי: **אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה לא כר' יהודה ולא כר' יוסי אלא פורס מפה ומקדש איני והא אמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל כשם שמפסיקין לקידוש כך**

צמקוס עקירת שולחן לרבי יהודה: **ר"ב יוסי אומר אין מפסיקין.** וגומר כל הסעודה ומצרך ברכת המזון ואח"כ מקדש כדמוכח בצרייתא דלקמן (דף קג.) משמע דאין צריך לעשות סעודה ל' לשם שבת דאי צריך מה לו להמתין יפסיק מיד וא"ת ואין יעשו קידוש בלא סעודה הלא אין קידוש אלמא צמקוס סעודה ו"ל דחשיב קידוש צמקוס סעודה כיון שמיד אחר הסעודה עושה קידוש ואותה סעודה עולה לו לסעודת שבת כדמוכח בתוספתא דקתני במילתיה דרבי יוסי ומזכיר של שבת בצרכת המזון ומיהו קשה לר' יוסי איך יעשו ד' כוסות כיון שלא יקדשו אלמא אחר ברכת המזון ולא יעשו סעודה אחרת ו"ל דיעשו ד' כוסות של אלא כסדר הרגילין לעשות כוס ברכת המזון ואחריו כוס של קידוש וירקות ואחריו כוס שלישי למה נשתנה ואחריו מרור ועל כוס רביעי הלל: **אין מפסיקין.** בהתחילו בהיתר איירי דהתחילו צאסור מודה ר' יוסי דמפסיקין ולרבי יהודה נמי דמפסיקין היינו כשכבר קידש היום כדמוכח בעובדא דמייית דקתני וקידש עליה היום אבל הגיע שעת מנחה אין מפסיקין והלכה כרבי יוסי ובערבי שבתות ויו"ט אפי' להתחיל שרי כר' יוסי דרבי יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי כדמוכח בעירובין (דף מו:) ובערבי פסחים אסור להתחיל ואם התחיל אפי' בהיתר מפסיקין בצרכת המזון דבהא פסקין כר' יהודה ומורי רבינו יחיאל אומר מדפסיק כר' יוסי בהפסקה צההוא עובדא מכלל דלכתחלה לא קי"ל כוותיה ועוד כתב דה"ג דבע"ש אין להתחיל לאכול מן המנחה ולמעלה דאפי' ר' יוסי לא קאמר אלמא דלא יפסיק אבל לאתחולי לא וכו"כ ה"פ דלא קי"ל כרבי יוסי אלמא להפסקה אבל לא להתחיל: **ש"ה"ן** מסובין והתחילו בהיתר שהרי רבי יהודה היה שם. ה"ג בתוספתא אמר לו א"כ לא נפסיק וה"פ א"כ כיון שמחית"ל לא נפסיק שמה יראו התלמידים: **א"ר פורס מפה ומקדש.** פ"י רש"ז"ס דאית ליה לשמואל דהלכה כר' יוסי אלמא שגא להחמיר על דברי שלא לגמור סעודה קודם קידוש דאי לא תימא הכי שמואל דלומר כמאן דצרייתא דקתני פורס מפה ומקדש לא מייירי בהפסקת אכילה אלמא צדא להתחיל לאכול וצנחם דחק דשמואל סבר כחכמים דהכי איתא צירושלמי רב יהודה בשם שמואל זו דברי ר' יהודה ור' יוסי אבל חכמים אומרים פורס מפה ומקדש וצריך לדקדק כמאן הלכה דאע"ג דלומר ר' יוחנן לעיל הלכה כר' יוסי וצמי שהוציאוהו (ס"ד ד' מו:) משמע דהלכה כר' יוחנן לגבי שמואל איכא חד לישנא דלא א"ר יוחנן ורב נמי סבר לקמן (ד' קה.) כשמואל וקאמר שבת קבעה נפשה ואע"ג דבשל סופרים ה"ך אחר המיקל היינו דוקא בשוין כדלמר צפ"ק דמסכת ע"ג (ד' ט.)

מניא נמי הכי ושון שאין מביאין השלחן אלא אם כן קדש, ואם הביא פורס מפה ומקדש. רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא פורס וקדש. וכן הלכתא. תאני חדא לה קודם תשע שעות. אותם בני אדם שקדשו בבית הכנסת, אמר רב ידי קדוש יצאו ידי יין לא יצאו. ושמואל אמר

כך מפסיקין להבדלה. רב אית ליה לקמן ולהבדלה אינה קובעת ואם התמילו אין מפסיקין להבדלה בהבדלה פליג אשמואל: **לאו** לעקירת שולחן. היינו צרכת המזון כדפרישית לעיל שהיו רגילין לסלק שהיו להם שולחנות קטנים של אחד אוכל על

שולחנו והיו מסלקין מלפני כולם ולא מלפני המזכך ואינו שאנו אוכלים בשלחן אחד אין נכון לסלק: **איך** פירם מפה וקדש. בהתחלת סעודה איירי דפי' רש"ס: **ושון**. אי גרסינן ושון קאי ארבי יהודה ורבי יוסי כדפירש רש"ס: **שאין** מביאין את השלחן א"ב קידש. והא דלאמר בכל כהבי (שבת 77 ק"ט): מנא שלחן ערוך מלאך טוב אומר כו' לא קשה דערוך הוא במקום אחר אך אין מביאין אותו למקום סעודה עד אחר קידוש ועכשיו שולחנות שלנו שהם גדולים יותר מלאי וקשה להביאם אחר קידוש שלא להפסיק כל כך בין קידוש לסעודה אנו רגילין לפרוס מפה ולקדש והטעם מפורש בשאלות¹ כי

הכי דתימי סעודתא זיקרא דשבתא יש מפרש זכר למן שלא היה יורד בשבתות² וי"ט והיה טל מלמעלה ומלמטה והמן³ צינתים: **ידי** קידוש יצאו. אף על פי שלא שמו רק שיטעום המזכך או אפילו אחד מהם כדמוכח בסוף בכל מערבין (עירובין 77 מ): ולכתחלה נריך שיטעמו כולם ונראה דהלכה כשמואל דלאמר אין קידוש אלא במקום סעודה ואע"ג דבעלמא⁴ הלכה כרב באיסורי וגם ר' יוחנן סבר לקמן כרב⁵ הכא הלכה כשמואל דרב הונא ורבה ואבין כולהו סברי בסמוך אין קידוש אלא במקום סעודה וכן פסק במגילת סתרים והמקדש שדעתו לאכול במקום אחר יכול להביא את האוכלים שם דלדידהו הו' מקום סעודה וכן משמע דמסתמא אחד מזני העיר היה מקדש בבה"כ ומוציא האורחים והיכא דליכא אורחים סמוך לבה"כ אין לקדש דהוא ברכה לבטלה דק"ל כשמואל ואין לומר במקדש כאן על דעת שרואה לאכול במקום אחר מודה שמואל דבי קידוש הוא דפליגי בסתמא מדפריך ולשמואל למה לי לקדוש דבי כנישתא⁶ ומיהו מנמקס למקום צבית אחד כגון מאיגרא לארעא גראה דמודה שמואל אס קידש באיגרא כדי לאכול בארעא דחשיב קידוש במקום סעודה וכן מוכח בירושלמי דקאמר רבי יעקב בשם שמואל קידש צבית זה ונמלך לאכול צבית אחר נריך לקדש ר' אחא בשם ר' אשעיש אמר רב מי שסוכמו עריבה עליו מקדש ליל י"ט האחרון צבית ועולה ואוכל בסוכתו א"ר זון ולא פליגי מאי דאמר רב בשלל היה דעתו לאכול צבית שקידש ומאי דאמר שמואל צהיה דעתו לאכול צבית שקידש והא דקאמר ולא פליגי היינו מנמקס למקום צבית אחר ויסייב שלל יחלוק הירושלמי עם הש"ס שלנו. כתב בשם רב נטרונאי גאון בתשובות מקדשין צבית הכנסת ונותן לתוך עיניו לרפואה כדאמר (ברכות ד' מג): פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק מאור עיניו ואימת מהדרא ליה בקידושא דבי שמישי ומיהו באבזי העורי כתוב דהאי רפואה מנזי למיעבד בקידוש שבציתו: **ידי** יין לא יצאו. ומייבין לנכר צביתם צפה"ג משום שינוי מקום⁷ אבל משמע אס קידש צביתו על שולחנו שוב א"כ לנכר על היין תוך הסעודה אע"ג דסבר יש קידוש שלא במקום סעודה ולא שייך קידוש לסעודה א"כ אס הבדיל על שולחנו פטור מלנכר על היין שבתוך הסעודה אע"ג דיש הבדלה שלא במקום סעודה לכ"ע והכא יש לדחות דאיכא למימר דלא פטר א"כ רונה לשתות לפני המזון אבל תוך המזון לא פטר אך יש להביא ראיה מכי"ז מצרכין (שם ד' מג). דתנן צירך על היין שלפני המזון פוטר את היין שלאחר המזון פי' שהיו רגילין לשתות אחר הסעודה לפני צרהמ"ז משמע דכ"ש שפוטר היין שבתוך המזון שלא בא אלא לשרות אכילה שבמעיו ואפילו למאן דאמר התם בגמרא יין שבתוך המזון לא פטר יין שלאחר המזון היינו משום דאין יין שצא לשרות פוטר את היין הבא לשתות אבל יין שלפני המזון שצא לשתות דעדיף טפי כ"ע מודו דפוטר את היין שבתוך המזון ועוד אס נריך לנכר בתוך המזון מאי קאמר יין שלפני המזון פוטר את שלאחר המזון מיפוק ליה דפטרו יין שבתוך המזון למ"ד התם דפוטר ודוחק לומר בשלל שמו יין תוך הסעודה ואע"ג דהתם מוקי לה בשבתות וי"ט ובשעת הקזת דם שאדם קובע סעודתו על היין ה"ה בחול נמי אס דעמו לשתות יין בתוך הסעודה אלא נקט שבתות וי"ט דלא רגילות לקבוע סעודתו על היין ותדע דבי"ט אס נמלך ואין דעתו לשתות יין לא פטר משמע דהכל תלי בדעתו הלכך אס צירך על היין לפני המזון ודעמו לשתות בתוך המזון א"כ לנכר אחריו על הגפן ולא תוך המזון צפה"ג אבל אס נמלך אינו פוטר וגם נריך לנכר אחריו צרכה מעין שלש: אף

כך מפסיקין להבדלה. אס היו מסובין בשבת עד הלילה מפסיקין אכילתן ומבדילין: **אין** מביאין אס השולחן. לאכול משקדש היום א"כ קידש: **ואם** הביא. קודם לכן. אי נמי אין מביאין את השולחן בערב הפסח אפילו מצדד יוס א"כ קידש כדאמרן דאפי' רבי יוסי מודה בערב הפסח: **איך** איקלע לבי

כך מפסיקין להבדלה מאי מפסיקין לאו לעקירת שולחן לא למפה רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא אייתו תבא קמיה פורס מפה וקידש תניא נמי הכי⁶ (ושון) שאין מביאין את השולחן אלא אם כן קידש ואם הביא פורס מפה ומקדש תני חדא ושון שאין מתחילין ותניא אירך שוין שמתחילין בשלמא הא דתניא שוין שאין מתחילין משכחת לה בערב הפסח אלא הא דתניא שוין שמתחילין אימת אי נימא בערב שבת הא מופלג פליגי לא קשיא כאן קודם תשעה כאן לאחר תשעה אותם בני אדם שקדשו בבית הכנסת אמר רב ידי יין לא יצאו ידי קידוש יצאו ושמואל אמר

רשב"ם

כך מפסיקין להבדלה. אס היו מסובין בשבת עד הלילה מפסיקין אכילתן ומבדילין: **מאי** לאו עקירט שולחן. ומדקאמר כשם שמפסיקין מכלל דלא סגי צמה: **ה"ג** רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא אייתו סכא לקמיה פורס מפה וקידש תניא נמי הכי ולא גרסי' ושון אלא ה"ג אין

מביאין כו'. והכי פירושה רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא ולא היו אוכלין קודם חשיכה ולאחר שילאו מצית הכנסת החשיך אייתו תכא לקמיה הביאו את הפת על השולחן כמו שאנו עושין קודם קידוש פורס מפה על הלחם והא"כ קידש לפי שברכותנו לא היו מביאין את הלחם על השולחן עד לאחר קידוש כדתיניא לקמיה לפיכך פורס מפה על הלחם והיינו כעין סילוק שולחן וכמי שאינו דומה לרואה לדבר שכן עושין דקמני מתני' (לקמן 77 ק"ד). מוגו לו כוס רשאו ואח"כ הביאו לפני ירקות ומזרת מטבל צחורת מכלל דעד השתא לא אייתי. וטעמא כדפריש בשאלות דרב אחאי גאון בפרשת וישמע יתרו וכתוב דהו הכי וקרובי תכא מקמי דליקדיש לקדושא דשבתא לא מקרבינן מ"ט כי היכי דתימי סעודה ליקרא דשבתא והיכי דקריבו לו מסלקין ליה אלא פורס עליו מפה ומקדש דתיניא ושון שאין מביאין את השולחן א"כ קידש ואס הביא פורס עליו מפה ומקדש והיכא דתחיל סעודתא מדאנהר במעלי שבתא וקדיש עליה יומא פורס מפה ומקדש ומטעם זה נהגו לפרוס מפה ללחם עד לאחר קידוש בשבתות וי"ט. ויש מפרשין איקלע לבי ריש גלותא והיו מסובין על השלחן בע"ש וקדיש יומא ופריס מפה וקדיש ולא נהירא לי דהא צרייתא לקמיה דמסייעין ליה מיניה לא מפרשא בהפסקה אלא בתחלת אכילת לילי שבת: **ושון**. לא דיענא אהיכא קאי ואיכא למימר ושון רבי יוסי ור' יהודה דפליגי בהפסקה הכא מודי ר' יוסי דלכתחלה מיהת אין מביאין קודם קידוש אע"פ שלא אכלו⁸ עד לאחר קידוש. ואית דמפרשי ושון צ"ס וצ"ה דפליגי באלו דברים (ברכות ד' נא): דאמרי צ"ס נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכוס לקידוש וצ"ה אומרים איכא אפ"ה היכא דנטל ידי מודין צ"ס דאין מביאין את השולחן עם האוכלין אלא א"כ קידש וכדפרישית טעמא לעיל. ונראה צעני דאידי דאמרינן לקמיה תנא חדא שוין שאין מתחילין כו' שיצבו למעלה הספרים וכתבו נמי ושון שאין מביאין כו' וטעום הוא צידס ולא גרסי' ליה: **סני** חדא שוין. ר' יהודה ורבי יוסי דפליגי לעיל בין באכילת ערב שבת מן המנחה ולמעלה בין בהפסקה: **שאין** מתחילין. לאכול מן המנחה ולמעלה: **משפת** לה בערב הפסח. כדקאמרן דאפי' רבי יוסי מודי בערב הפסח: **כאן** קודם טעמא. שוין שמתחילין לאכול ומתחילין בהיתר אוכלין עד שתחשך אפילו לרבי יהודה: **כאן** לאחר ט'. הוא דפליגי דלרבי יהודה אין מתחילין כדתיניא לעיל⁹ בדיא לא יאכל אדם בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מט' שעות ולמעלה כו' רבי יוסי אומר כו': **שקידשו** צה"כ. הוא קידוש שמקדש שליט ציבור בלילי שבתות וימים טובים צה"כ: **ידי** קידוש יצאו. אע"פ שלא שמו דק"ל דהמקדש נריך שיטעום אס לא טעם אלא א' מהם יצאו כולן ידי חובתן כדמוכח בעירובין בשילהי בכל מערבין (ד' מ): ומיהו לכתחלה נריך שיטעמו כולן ולא צריכין מו לאקדושי צביתן דלא צעי רב קידוש במקום סעודה הלכך אע"ג דלא אכלי צבית הכנסת נפקי: **ידי** יין לא יצאו. שאס יש להם יין צביתם לשתות חייבין לנכר צפה"ג שאין פטורין בצרכת הכוס של שמיית יין ששמו צה"כ מאחר שקברו ממקומן דה"ל היסח הדעת ונריך לנכר אבל המקדש צביתו על שולחנו בשבת א"כ לנכר על היין שבתוך הסעודה שהרי פוטרו יין שלפני הסעודה כתיבן כתיבן מצרכין (ברכות ד' מג). צירך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון ומוקי לה בגמרא¹⁰ בשבתות וצימים טובים הואיל ואדם קובע סעודתו על היין:

א) ס"א ל"ג, ב) ז"ל לשמות, ג) שייך לרף ק"ה, ד) אפלי רש"ס, ה) נ"ך ז"ל, ו) נ"ך ק"ה, ז) פירשת יתרו סימן נ"ד, ח) ע"י מוספות צילה ב: ד"ה ויהי, ט) ונע"י מוס' שבת ק"ט: ד"ה ומנא, י) וצבורות מט: א.

הגהות הב"ח
א) רש"י ד"ה איקלע ז"ל קודם ד"ה אין מביאין וי"ט ע"י צמחדי:

מוסף תוספות
א. דמשמע שהיו מביאין השולחן קודם שבת. מוס' ר"פ. ב. אבל שולחנות שילחו קטנים היו וכל אחד ואחד היו לו שלחן לפני מטבח. שס. ג. דקאמר אף ידי יין נמי יצאו ונתי דאיתותב ר"י בבין, ביש קידוש שלא במקום סעודה לא איתותב. שס. ד. לימא להוציא כל בני העיר שדעתם לאכול בביתם. מוס' הרא"ש לקמן ק"ה. ה. [ו]חשיב כהיטח הודעת. מוס' הרא"ש.

א) שנת כב. מ. מנחות מא'; ב) ג'ש ושבט טז; מו: מו: בילה; ג) מוספתא דיבילא פ"ג, א) ח"מ מ"ו, ד) עירובין י"ז, ט) דף כח: א, ב) כ"ח לתל: ומיהו;

הגהות הב"ח

א) רשב"ם ד"ה והלכה כר"ש וכו' כשמואל לקולא כקוליה דרב כגון קידוש לא עבד ואע"ג דתנא העשה כב"ש כ"ל ומיהו כחומרל ממק: ב) ר"ת ד"ה רבי יוחנן וכו' כדפרישית לעיל. י"ג ממתי ד"ה לא יפחמו;

מוסף רש"י

כל מילי דמרי. רבה בר רב הונא (שבת כב.). מתירין מבגד לבגד. להטיל צינע מטלת יתן לטעית מדע ונמנחות (מא:). מפרש טעמא דמאן דאמר (שבת כב.). מנר לנר. דמטובה (שם). והלכה כר"ש בגרידה. דאמר רב שאלן מתכין מומר ואע"ג דקעביד חרין והוה מולדה דמורש או צונה, ומטוס דהלכותא כרב צארכין כטוליה הש"ס בר מהני תלמ, נקטינהו גבי הדדי (שם).

מוסף תוספות

א. [ויעשו מהן מה שירצו לבד מקלות ראש. חזק' ט"ז ג: אבל ביושן חזק' ט"ז ג: ור"י דר"ש ל"ב כושינתא. מוס' הא"ש. ג. דמשמע אפי' בבית אחת. שם. ד. ומסקה היה מברך על כל אחד שמה משוכה הוא. מוס' ברכות טו: ה. דהטוב לדידיה והמטיב לאחריו. מוס' ר"ש. ו. ולכן נהגנו על היין שהוא ארום כמו דם ועוד זכר לבצירת כומיחו. שם.

קידוש אלא במקום סעודה. ואם קידש ולא סעד לא יאל ידי קידוש: **ממקום למקום.** מצית לעליה לא כריך לחזור ולקדש אם קידש שבת צבית והלך לאכול בעליה: **דילמא מיסעקרא לנו שרגא.** ולא תאכלו ואפי' אתם הולכים לישן בלא אכילה בקידושא דהכא לא נפקיתו ידי קידוש א) (היום) דאין קידוש כו': כל **מילי דמרי.** רבה: **כחומרי דרב הוה עבדי.** בר מהני תלת דעביד לקולא כשמואל: **קוליה דרב.** כגון קידוש לא עבדי: **ה"ג ורבי יוחנן אמר אף ידי יין נמי יאלו:** אחד שינוי יין. שהציאו לו יין מחצית אחרת: פ"ח

רשב"ם

אף ידי קידוש לא יאלו. כדפרישין טעמיה לקמיה אין קידוש אלא במקום סעודה דכתיב (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג במקום שאתה קורא לשבת כלומר קרייה דקידוש שם תהא עונג ומדרש הוא. אי נמי כצדא היא מדאיקבע קידוש על היין כדתינא לקמן (דף קו.) וזכרה על היין מסתמא על היין שצשעת סעודה הוקבע דחשיב: **אין קידוש אלא במקום סעודה.** ואם קידש ולא סעד צאתו מקום לא יאל ידי קידוש: **ה"מ.** דאין קידוש אלא במקום סעודה אלא מצית לבית אצל ממוקם למקום מצית לעליה א"י לחזור ולקדש: **איסעקרא ליה שרגא.** נפל הנר וכנה קודם שאכל: **לני אגנא דרבה צריה.** בית חופת בנו שהיו שם נרות דולקין צבית המשתה: **מרי.** רבה: **כי הוה מקדש.** ואנו רוצין היינו ליפטרי משם וליך לביתנו: **דילמא מיסעקרא לנו שרגא.** ולא תאכלו ואפי' אתם הולכין לישן בלא אכילה בקידוש דהכא לא נפקיתו ידי קידוש כו': **כל מילי דמרי.** רבה: **מתירין מבגד לבגד.** מתירין לצינע של טלית זו ונותנין אותם לטלית אחרת: **מדליקין.** מנר חנוכה לנר אחרת של חנוכה וא"ל להדליק כנר אחרת שאינה של חנוכה: **והלכה כר"ש בגרידה.**

גורר אדם מטוב כסא וספסל כו' דדבר שאין מתכוין מותר. והני ג' מילי פלוגתא דרב ושמואל צבמה מדליקין (שבת דף כג.) וכולהו עביד רבה כשמואל דמיקל והכא אמאי עביד כשמואל להנריך קידוש במקום סעודה הואיל וכל מילי עביד כרב בר מהני תלת. ומשני כחומרי דרב עביד בר מהני תלת דעביד כשמואל לקולא ב) וכגון קידוש דקולי דרב לא עביד ואע"ג דתניא (עירובין דף יא:) העושה כחומרי צ"ש כקוליהון וכחומריהון כו' הא ק"ל ל"ה ה"מ היכא דסתין אהדדי כגון כמה חסרון בשדרה כו' ואמר שמואל וכן לטריפה דחומרל דהתם קולא הוא הכא וקולא דהתם חומרל הוא הכא. ומתקא שמעינן דהלכתא כשמואל דאין קידוש אלא במקום סעודה. והמתקדש לאחרים חוץ מציתו נראה צביני שאין כריך לשקוד על שפילי לא סעד שם יאלו בני אותו הבית דלדידהו היו מקום סעודה: **ה"ג ורבי יוחנן אמר אף ידי יין נמי יאלו.** שאין כריך לחזור ולצרך על היין שבתוך הסעודה שהרי לא הסיח דעתו צינאיתו מזהכ"י שעדיין דעתו לאכל ולשמות צביתו: **אחד שינוי יין.** שהציאו לו יין מחצית אחרת ויש לו טעם משונה או גרוע או משובח אין כריך לצרך שנית על היין. אצל הטוב והמטיב מיהא מברך אם משובח מן הראשון כדלמרי' צהרואה (ברכות דף נט:.) אמר רב יוסף אמר רבי יוחנן אע"פ שאמרו שינוי יין אין כריך לצרך אצל אומר הטוב והמטיב ושינוי יין היינו מחצית אחרת כדלמרינן בצרכות ירושלמי בצרכי כילד [ה"מ] על כל חצית וחצית שהיה פותח היה מברך עליה ומה היה מברך ואמר רבי יחזק בשם רבי אומר צרוך הטוב והמטיב: ואחד

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קא.

אף ידי קידוש לא יאלו. דאין קידוש אלא במקום סעודה משום דכתיב וקראת לשבת עונג. כלומר במקום קריאת קידוש שם תהא עונג: **ולשמואל** כמה י' לקדושי בני בנישחא. לרב כריך לקדושי צבי כנישתא להוליא כל אותם שאין להם בני בית שלא ליטורכו לקדש צביתם:

דאבלו ושתו וגנו בני בנישחא. וא"ת והא אמרי' צפ' בני העיר (מגילה דף כח.) צמי כנסיות אין אוכלין צפן ואין שותין צפן אע"ג דאכילה ושתיה של מנחה מותר כדלמרי' צירושלמי שהיו אוכלים שם בקדוש החדש וגם עכשיו נוהגין לשמות כוס הצדלה וצבית מילה מ"מ שאינה של מנחה ושינה אסור ואפי' בשל צבל אין אוכלין צפן דקאמר התם ר' רבינא ורב אדא בר אבהו שלא היו רוצים ליכנס צבית הכנסת מפני הגשמים אי לאו משום דשמעתא צעיל ללותא הא דקאמר התם צמי כנסיות של צבל על תנאי עשויין היינו לאחר שיחרצו שאין נוהגין צפן קדושה י' ללא דוקא צבי כנישתא אלא חדרים שהיו סמוכין לבית הכנסת צ' קרי צי כנישתא ומשם היו שומעים הקידוש ולפי מה שפירשמי דממקום למקום צדח בית כשדעתו לאכול במקום אחר י' קידוש כו' אחי שפיר:

אבל במקום א' במקום ב' אחד ביתא. פ' מחדר לבית או מצית לעליה כמו מאיגרא לארעא אצל מפינה לפינה יש קידוש כי היכי דלא חשוב שינוי מקום כמקום ולקמן גבי שינוי מקום דקאמר לא שנו אלא מצית לבית ומיהו) שני מקומות צדח בית קרי ליה מצית לבית ומיהו י"ס דגרסי' הכא מפינה לפינה כו' א: **שעימו** מיד. נראה דהיינו טעימת לחם כדלמרינן פ"ג לשבועות (דף כג:) כדלמרי' אינשי ניטעוס מדי ואולי ואלו ושתו

ואם מועיל מיני תרגימא להשלים ג' סעודות שבת כמו צסוכה היינו דוקא כסעודה שלישית אצל לא כסעודת ערבית ושחרית ששם עיקר כבוד שבת: **ובקידושא דהבא** לא נפקיתו. ומה שלא היה מקפיד על סעודת שבת שלא לאכול בלא נר כדפי' צונטרס היינו משום שיוכלו לעשות למחר שלש סעודות או שמו יוכלו לאכול במקום שיש שם נר ואין יין: **מתירין מבגד לבגד.** ואע"ג דשמואל אית ליה צפ' התכלת (מנחות דף מא.) כלי קופסא חייבין צליצית מודה אם אין לצינע לכל צגדיו שיתיר לצינע מבגד שמצניעו ליתן בצגד שרוצה ללבוש ותהא המנחה עליו: **וה"ל** כר"ש בגרידה. קשה תיפוק ליה משום דרבי יוחנן סבר כר"ש דפריך צבמה דוכתי (שבת דף פא:) והא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ומנן נזיר חופץ ומפסקס כו' אלמא ס"ל דדבר שאין מתכוין מותר י"ל שמה רבי יוחנן לא סבר לה כוותיה בגרידה לפי שקרוב לעשות חרין דומי לפסיק רישיה: **ורבי יוחנן אמר אף ידי יין יאלו.** ומיירי ששמו צבית הכנסת אע"ג דלענין קידוש יאלו בשמיעה כדפי' לעיל ו) לענין יין לא פטר אלא"כ שמה דהוה הפסק כדלמרי' צפ' כילד מצרכין (ברכות דף מ.) גבי המוליא שם הפסיק שריך לחזור ולצרך: **שייני יין א"צ** צ"ב. מיהו הטוב והמטיב כריך לצרך כדלמרינן צהרואה (שם דף נט:) ופי' רש"ס דווקא היכא דמשובח מן הראשון וכן בהלכות גדולות וכן משמע צירושלמי דסוף כילד מצרכין דקאמר אבא בר רב הונא אמר יין חדש וישן כריך לצרך שינוי יין אין כריך לצרך שינוי מקום כריך לצרך היסס הדעת כמו שהוה שינוי מקום משמע שרוצה לומר

דיין חדש וישן כריך לצרך לפי שהישן טוב מן החדש אצל שינוי יין סתם אין כריך לצרך כיון שאין ידוע שהשני משובח מיהו עובדא צבמר הכי פליג עליה דקאמר דעל כל חצית וחצית מברך מה היה מברך רבי יחזק בשם רבי אומר רבי יחזק בשם רבי אומר צרוך הטוב והמטיב משמע בכל ענין אפילו מנוצח לבישא מיהו יש לדחות שהיה מברך לפי שלא היה מכיר א' אצל אם ידוע שהשני גרוע לא ונראה דאפילו השני גרוע מברך דעל ריבוי יינות הוא מברך ובלבד שלא יהיה האחרון רע יותר מדאי שאין יכולין לשמותו אלא מדוחק וצריך לצרך הטוב והמטיב צין צשעת סעודה צין שלא צשעת סעודה ויחד אין כריך לצרך אי ליכא אחרינא צהדיה כדמוכח צהרואה (שם) דווקא ציין מצרכין לפי שצילו כרמינן צדמינן של ישראל והטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקצורה א' [ועיין מוספות ברכות נט: ד"ה הטוב]:

עין משפט נר מצוה

א ו מ"י פכ"ע מהלכות שבת הלכה ט סג ע"ג ע"ג כט טור ש"ע א"ח סימן קט: ב ח מ"י וסג ע"ג טו"ש ע"ג א"ח סימן רעג ע"ג א: ג ט ע"ג א: ד מ"י פ"א מהלכות ציצית הלכה יג סג ע"ג ט טור ש"ע א"ח סימן טו ע"ג א: יא ד מ"י פ"ד מהלכות מנוכה הלכה ט סג ע"ג ט טור ש"ע א"ח סימן תרעג ע"ג א: יב ד מ"י פ"א מהלכות שבת הלכה ט סג ע"ג ט טור ש"ע א"ח סימן טו ע"ג א:

רבינו חננאל

אפי' ידי קדוש לא יאלו, אלא צריך לקדש בביתו ולברך נמי בורא פרי הגפן. ורב מאחר שיצא ידי חובתו בבית הכנסת למה ליה למהר לקדושי בביתו. ואמרינן להוציא בני ביהמ"ד וצא בקדוש שאין אדם יוצא בקדוש של בית הכנסת למה ליה לקדושי בביתו. ואמרינן לאפקי אורחין דאכלי כנישתא. וקיימא לן בהא כשמואל דאין קידוש אלא במקום סעודה. כבוד מנה הני מילי מבית לבית, אבל מפנה לפנה בחד ביחא לא. ואסיקנא דשמואל אפי' מארעא לאיגרא הוה הדר מקדש. ואף רב הונא סבר אין קידוש אלא במקום סעודה. דרב הונא קדיש בעא למיכל אתעקר שרגא, עילוה למאני לבי גנייה דרבה בריה, וקדיש ואכיל. ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקום סעודה. דאמר (רב הונא) [אביין] כי הוינן בי מר הוה מקדש והוה אמר לן טעימו מדי הכא דילמא אידאוליתו לאושפיוכו אתעקרא לכו שרגא ובקידושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש נחמני וביה. עביד רב, בר מהני תלת דעביד כשמואל, מתירין הציצית מבגד לבגד, ותולין אותו לבגד אחר. ומדליקין מנר לנר, של חנוכה. והלכה כו' שמעון בגרידה, דתניא גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חרין, ואיך עבד בהא כשמואל. ואסיקנא כחומריה דרב עביד כותיה כקוליה לא עביד, והכא מיקל הוא.